

Tietokirjafanit - työpajojen kuvaukset

Työpajat ovat osa Heureka toteuttamaa Tietokirjafanit-hanketta, jonka mahdollistaa Alfred Kordelinin säätiön Suuret kulttuurihankkeet.

Lisätietoa: Paula Havaste paula.havaste@heureka.fi

Kaikille yhteinen

TEE OMA TIETOKIRJA

Kesto: 10-45 minuuttia

Kohderyhmä: perheet, alakoulun ja yläkoulun luokat

Tarvikkeet: pöytä ja tuolit, tusseja tai värikyniä, valmiita Tietokirjafanit-vihkosia tai A4-arkkeja sekä nitoja

Lyhyt kuvaus: Työpajassa koululaiset saavat tehdä oman pienen tietokirjan haluamastaan aiheesta. Samalla he oppivat, millainen on tietokirjan rakenne ja miksi tietokirja tarjoaa somea punnintumpaa sisältöä.

Vihkosta ei tarvitse tehdä valmiiksi asti, vaan sen saa mukaansa.

Koulussa luokat voivat pohtia etukäteen mitä tietokirjoista löytyy (mm. kannessa on aina tekijän ja kirjan nimi, kirjasta löytyy lista lisälukemisista tai lähdeluettelo, lyhyt kuvaus kirjoittajasta ja takakannessa on lyhyt tiivistelmä kirjan aiheesta).

Ilari Aallon vierailun yhteyteen

AAMUSTA YÖHÖN ENNEN JA NYT

Kesto: 10-20 minuuttia

Kohderyhmä: perheet, alakoulun ja yläkoulun luokat

Tarvikkeet: fläppipaperia tai isoa muuta paperia kahteen riviin seinälle, tusseja

Lyhyt kuvaus: Työpajassa kootaan kahdelle rinnakkaiselle paperille lasten päivän kulkua aamusta yöhön, vasemmanpuoleisiin keskiajan lasten arkipäivää ja oikeanpuoleisiin sitä, mitä nykylapset samaan aikaan arkisin tekevät.

Keskustellaan lasten oikeuksista ja velvollisuuksista. Jos yleisönä on kouluryhmä, opettaja saa fläppipaperit mukaansa esimerkiksi historianantun varten.

Laura Ertimon vierailun yhteyteen

AIKAJANAPAJA

Kesto: 10-30 minuuttia

Kohderyhmä: perheet, alakoulun ja yläkoulun luokat

Tarvikkeet: päällekkäin kolme monen metrin levyistä palaa esim. laskukoneen paperirullasta, tusseja, tarralappuja

Lyhyt kuvaus: osallistujat saavat kertoa, mitä maailman historiasta muistavat. Vetäjä piirtää asiat silmämääräisesti ylimpään paperinauhaan. Yhdessä voidaan pohtia maapallon syntyä, mannerten erottumista, dinojen aikaa, kivikauden luolamaalausten aikaa ja lopulta lyhyttä jaksoa esihistoriasta tähän päivään.

Keskimmäiseen paperinauhaan kerätään samalla ajatuksella aikajana Suomen historiasta.

Aloitetaan jääkaudesta, edetään tähän päivään.

Alimpaan kolmanteen paperinauhaan merkitään esimerkiksi viimeiset sata tai viisikymmentä vuotta. Siihen kerätään lasten oman henkilöhistorian hyviä hetkiä, jotka he ovat saaneet kirjoittaa värikkäille tarralapuille. Aikuiset saavat osallistua omilla tarralapuillaan.

Paperiin jätetään aina noin puoli metriä tyhjää kohti tulevaisuutta, sillä aika ei pysähdy tähän hetkeen.

Keskustellaan siitä, kuinka kaukana menneisyydessäkin tapahtuneet asiat kuten faaraoiden tai antiikin aika sijoittuvat aikajanan loppuun.

Jos yleisönä on kouluryhmä, opettaja saa paperirullat mukaansa esimerkiksi historiantuntia varten.

Tero Hiekkalinnan vierailun yhteyteen

MARS-LASKEUTUJA

Kesto: 15-30 minuuttia

Kohderyhmä: perheet, alakoulun ja yläkoulun luokat

Tarvikkeet:

Pöytä, kertakäyttömuki, pingispallo, maalarinteippirulla ja yksi A4-paperiarkki. Puusepän taitettava mittatikku tai muu mittalaite.

Lyhyt kuvaus:

Mars-laskeutuja -työpajassa yritetään tehdä rakenne, jonka avulla pingispallo pysyy mukissa, kun muki pudotetaan pöydän korkeudelta. Tämä simuloi Marsin pinnalle laskettavia arvokkaita tutkimuslaitteita.

Ensin pingispallo pannaan kertakäyttömukin sisään. Kun tämän "laskeutujan" tipauttaa pöydän korkeudelta, pingispallo hyppää mukista.

Osallistujien tehtävänä on tehdä omalle laskeutujalleen A4-paperista taitellen ja repien iskua vaimentavat jalat aivan kuten Mars-laskeutujillakin on.

Lopuksi vertaillaan ratkaisuja. Jos aikaa jää, voidaan kisata, kenen rakenne mahdollistaa suurimman pudotuskorkeuden.

Vuokko Hurmeen vierailun yhteyteen

KARKKIKORUPAJA

Kesto: 5-15 minuuttia

Kohderyhmä: perheet, alakoulun ja yläkoulun luokat

Tarvikkeet: pöytä ja tuoleja, puuvillalankaa ja reiällisiä irtokarkkeja

Lyhyt kuvaus: Karkit pujotetaan helminauhaksi, jonka saa mukaansa.

Merja Kalmin vierailun yhteyteen

SAMANLAISET-PAJA

Kesto: 30-45 minuuttia

Kohderyhmä: perheet, alakoulun ja yläkoulun luokat

Tarvikkeet: Tusseja ja printti, jossa on otsikko MEILLE YHTEISTÄ ja sen alla pienemmille nelikenttä Ulkonäkö, Herkut, Harrastukset, Inhokit ja isommille nelikenttänä Vahvuudet, Toiveet, Tavoitteet, Pelot. Pieniä tarra-arkkeja.

Lyhyt kuvaus: Parit etsivät keskustelemalla heitä yhdistäviä asioita ja kirjaavat havainnot nelikenttään. Valmiit työt asetetaan seinälle näyttelyksi.

Näyttelykierroksella kukin pääsee itsenäisesti tutustumaan toisten töihin ja etsimään niistä yhtäläisyyksiä suhteessa omaan elämäänsä. Erinomaisen hyvin omaan elämään sopiviin kohtiin voi liimata tarran.

Keskustellaan siitä, miten paljon ihmisissä on samankaltaisuutta, ja miksi se on merkityksellistä. Jos yleisönä on kouluryhmä, opettaja saa paperit mukaansa.

Jukka Laajarinteen vierailun yhteyteen

IHMEMÖNJÄPAJA

Kesto: 15-30 minuuttia

Kohderyhmä: perheet, alakoulun ja yläkoulun luokat

Tarvikkeet: pöytä ja tuoleja, noin puolen litran suljettavia pusseja, soodajauhetta, väkiviinaetikkaa, lusikka.

Lyhyt kuvaus: pussiin lorautetaan etikkaa ja todetaan sen vahva tuoksu. Jokainen hakee pussiinsa seuraavaksi noin ruokalusikallisen soodaa ja sulkee pussin suun. Etikan happo ja soodan emäs reagoivat kuohuen, seos kylmenee ja pussi pullistuu reaktiossa syntyvästä hiilidioksidista. Kaikki avaavat pussinsa yhtä aikaa ja haistelevat. Etikan vahva tuoksu on laimentunut.

Voidaan jatkaa keskustelemalla kemiallisista reaktioista.

Pinja Meretojan vierailun yhteyteen

MITEN VIESTI KULKEE

Kesto: 15-30 minuuttia

Kohderyhmä: perheet, alakoulun ja yläkoulun luokat

Tarvikkeet: vanhoja puhelimia, muistiinpanovälineet, morseaakkoset taululla tai pöydille printattuina.

Lyhyt kuvaus: tutustutaan puhelimen lähihistoriaan: numerokiekkoisesta pöytäpuhelimesta erilaisiin kännyköihin oli lyhyt matka. Millaista oli viestin kulkeminen lennättimien aikaan?

Miltä oma nimi kuulostaisi morsetettuna? Lopuksi tehdään salakielinen viesti pisteillä ja viivoilla morseaakkosia käyttäen. Jos käytössä on morsetusavain, kokeillaan sitä.

Mika Wickströmin vierailun yhteyteen

FUTISTAKTIKKOPAJA

Kesto: 10-30 minuuttia

Kohderyhmä: perheet, alakoulun ja yläkoulun luokat

Tarvikkeet: pöytä ja tuoleja, pieniä futishahmoja (tai itse tehtyjä pahvisia futishahmoja), seinälle fläppipaperi tai muu iso paperi, tusseja, tähtitarroja

Lyhyt kuvaus: kokeillaan yhdessä, mikä on yleisin tapa ryhmittää pelaajat ja miltä kenttä näyttäisi, jos kaikki hyökkäisivät tai vain puolustaisivat. Pohditaan, miksi pitää olla vaihtopenkki ja tuomareita.

Lopuksi kootaan yhteen ideoita siitä, mikä tekee kaikenlaisesta pelaamisesta kivaa.

Osallistujat saavat äänestää tähtitarroin, mitä pitävät tärkeimpinä asioina.

Kerttu Rahikan vierailun yhteyteen

VIHERPEUKALOPAJA

Kesto: 10-20 minuuttia

Kohderyhmä: perheet, alakoulun ja yläkoulun luokat

Tarvikkeet: pöytä ja sen suojaus, turvesäkki, pieniä turveruukkuja, keväällä ja kesällä herneen tai auringonkukan siemeniä, talvella värinokkosen siemeniä, muutama suihkepullo, pieniä muovipusseja, käsienpesumahdollisuus

Lyhyt kuvaus: jokainen osallistuja saa turveruukun. Se täytetään turpeella noin puoleen väliin ja kostutetaan suihkepullolla. Turpeen keskelle painetaan hiukan irti toisistaan muutama herne tai auringonkukan tai värinokkosen siemen ja peitetään ne ohuesti turpeella. Lopuksi kostutetaan vielä turpeen pinta. Istutuksen saa mukaansa pienessä muovipussissa, jossa istutus pärjää kotimatkan.

Kylvämisen aikana osallistujien kanssa voi keskustella kasvien hoidosta sekä siitä, miksi mullan ja turpeen käsittelyyn ei tarvita suojahanskoja. Tutkimusten mukaan liika desinfiointi ei ole hyväksi, vaan mm. mullan käsittely parantaa immuunijärjestelmää.

Miia Kantinkosken vierailun yhteyteen

OPI KUIN KOIRA

Kesto: 10-20 minuuttia

Kohderyhmä: perheet, alakoulun ja yläkoulun luokat

Tarvikkeet: pöytä ja tuoleja, koirankoulutukseen käytettävä naksutin ja pikkuherkkuja kuten popcornia

Lyhyt kuvaus: Yksi vapaaehtoinen jättää muut hetkeksi tietäen, että hänen odotetaan palattuaan tekevän tehtävän, josta ei kerrota sanoin. Oikeaan suuntaan menevästä yrityksestä luvataan naksautus ja pikkuherkku.

Muu ryhmä päättää, mitä vapaaehtoisen odotetaan palattuaan tekevän, esimerkiksi kiertävän tietyn pöydän ja istuvan tiettyyn tuoliin. Vetäjä naksauttaa jokaisesta vähänkin oikeaan suuntaan menevästä asiasta ja antaa pikkuherkun. Yrityksen ja erehdyksen kautta asia lopulta selviää. Samalla havainnollistetaan sitä, kuinka vaikeaa oppiminen on ilman yhteistä kieltä, kuten eläintä koulutettaessa.